

KRONIEK

BEELDENDE KUNSTEN

AANTEKENINGEN OVER TENTOONSTELLINGEN

De opzet van de Haagsche stilleven- en bloemententoonstelling is te prijzen. Wie alle stillevenschilders wil laten zien behoeft niet te kiezen, maar wie kiest moet, zooals Dr van Gelder terecht in de inleiding zegt, „den moed hebben van te kunnen kiezen”. Men heeft groepen willen vormen in het geheel aan een grens van 120 werken gebonden. Inderdaad is dit de manier om tot een goede tentoonstelling te komen en het dient gezegd: een boeiend geheel is verkregen van dertig schilders. Over de keuze valt natuurlijk te twisten.

*H. H. Kamerlingh Onnes, tafelhoek,
olieverf - 1938*

Eenzijdig was deze niet, doch wel zijn tenminste een negental schilders toegelaten, die door anderen van erkend beter gehalte vervangen konden worden. Er waren zelfs eenige groepen, die men niet op een keuze-tentoonstelling in een museum zou verwachten. Schilders met uitgesproken richting en karakter als Leo Gestel, Van der Leek, Lucie van Dam van Isselt, Kelder ontbraken, hetgeen niet van beteekenis zou zijn geweest als niet anderen van onbetwistbaar minder gehalte wel aanwezig waren. Doch dit neemt niet weg, dat de tentoonstelling als zoodanig aantrekkelijk is en ruim stof tot overdenking geeft.

Zeker is het wel, dat het hoogtepunt van het eind der vorige en het begin dezer eeuw: Floris Verster, niet meer is bereikt. Welk een meesterschap als schilder en welk een diepte hij als kunstenaar in de beperking van het stilleven heeft gehad, beseft men weer eens opnieuw bij deze hedendaagsche selectie. Verster blijft een toets, niet in het minst omdat zich bij hem het zeldzame verschijnsel voor deed van het impressionisme uit te luiden en het nieuwe mee in te luiden, zonder eenige verzwakking, zonder fin-de-siècle-verfijningen, doch verdiept en krachtig, zooals slechts bij meesters van eerste orde mogelijk is geweest.

Het boeiende van een stillevententoonstelling is niet het minst in het feit, dat het schilderen er zoo prachtig in open komt. Dit is tevens het gevaarlijke en kwetsbare punt. Een zwak geschilderd landschap of figuurstuk

BEELDENE KUNSTEN

trekt soms nog vaak het publiek door het afleidende van de voordracht van het onderwerp. Een zwak geschilderd stilleven heeft weinig attributen om de aantrekkelijkheid toch nog op te voeren. Het formaat van de stillevens verdient aandacht. Er zijn schilders, die het niet zonder groote formaten kunnen stellen en de grootste moeite hebben om die formaten van leegte te redden. Anderen hebben de neiging tot het visitekaartje. Zeventien van de dertig schilders hebben doeken die beneden één meter blijven. Tot de dertien schilders, die met een of meer doeken die grens bereikten of overschreden, behooren o.a. H. F. Boot, Colnot, Drayer, Filarski, Hynckes, Sluyters, K. Verwey. Tot de groep, geneigd tot kleinere maten voor het stilleven, o.a. Marie van Regteren Altena, Paul Arntzenius, Fernhout, Van Herwijnen, Ina Hooft, Dirk Nijland, H. H. Kamerlingh Onnes, Charley Toorop,¹ Mej. van Hettinga Tromp en Dick Ket.

Men is geneigd het stilleven krachtens zijn aard bepaalde eischen te stellen van ingetogenheid. Stilte van kamers, bedachtzaamheid, rust van het aandachtsleven. Hoe verklaarbaar ook, toch is die neiging verkeerd. Ook het stilleven biedt tal van mogelijkheden, hetgeen niet wegneemt, dat de schilder die deze mogelijkheden bijna volledig weet te openbaren in zijn kunst, een voorkeur verdient boven een schilder, die slechts weinig kanten, hoe voortreffelijk ook, weet te hanteeren. Zoo gezien verdient Dirk Nijland te worden onderscheiden. Hij heeft de bekende motieven een origineele uitbreiding gegeven door voorwerpen te kiezen, die in eenig verband staan tot de zeevaart. In al zijn eenvoud, ruig en toch uiterst gevoelig, is dit origineeler

M. E. van Regteren Altena, *de witte waaier*,
olieverf - 1935

dan de keuze van b.v. Hynckes, die zelfs tot in zijn bloemetjes de 17de en 18de eeuw, zij het dan met moderne bedoeling, gebruikt. Nijland heeft bovendien, en dat is tenslotte het belangrijkste, schilderkunstig een merkwaardige vastheid van indeeling, een rustige en toch levende schilderwijze, een fijne gevoelige kleur en een van aandachtig leven vervulde stilte, die zijn stillevens (na Verster) een eigen en zuivere waarde geven. Deze ingetogenheid is niet die van het kamerleven. Het verbindt de qualiteiten van den stillevenaar aan het ruime en eenvoudige, aan de sfeer van de navigatie. En daarmee heeft hij dan, ondanks een zekere beperking, de stillevensmogelijkheden een voor ons land typische uitbreiding gegeven, die door latere buitenisigheden van anderen niet overtroefd is.

Te Amsterdam exposeerden leden van de vereeniging tot bevordering der graphische kunst. Het valt buiten de orde van deze aantekeningen de geheele expositie te bespreken, doch wel is het van eenig belang te constateeren, dat een verheugend aantal krachten zoo'n